ACADEMIA ROMÂNĂ

O HARTĂ A ŢERII-ROMÂNEŞTI DIN C. 1780

ŞI UN GEOGRAF DOBROGEAN

DE

N. IORGA

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE.

CU 1 HARTĂ

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXXVI.
MEMORIILE SECŢIUNII ISTORICE.

BUCUREŞTI
LIBRĂRIILE SOCEC & Comp. şi C. SFETEA
LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ.
VIENA
GEROLD & COMP.
1914.

36.477.

Preţul 50 bani.

www.dacoromanica.ro

Analele Societăţii Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II: L. B.

Tom. I—X. — Desbaterile şi memoriile Academiei în 1879—1888.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888 . . . . . 2.—
Tom. XI—XX. — Desbaterile şi memoriile Academiei în 1888—1898.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898 . . . . . 2.—
Tom. XXI—XXX. — Desbaterile şi Memoriile Academiei în 1898—1908.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1898—1908 . . . . . 2.—
Tom. XXXI. — Desbaterile Academiei în 1908—9 . . . . . 5.—
» *XXXI.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 10.—
Patruzeci şi doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de *D. Sturdza.* —,20
Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de *Radu Rosetti* . . —,50
Letopiseţul lui Azarie, de *I. Bogdan* 1,60
Cum se căutau moşiile în Moldova la începutul veacului XIX. Condica de răfuială a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de *Radu Rosetti* 1,50
Originile asiro-chaldeene ale greutăţilor romane, de *Mihail C. Suţu.* —,20
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele războiului. Inceputul ocupaţiei, de *Radu Rosetti* . . . . . 2.—
Negru Vodă şi epoca lui, de *Dr. At. M. Marienescu* . . . . . —,50
Criminalitatea în România, după ultimele publicaţiuni statistice, de *I. Tanoviceanu.* . . . . . —,30
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţia rusească dela 1806—1812. II. Negoţierile diplomatice şi operaţiunile militare dela 1807—1812. Amănunte relative la ambele ţeri, de *Radu Rosetti* 1,50
Unionişti şi separatişti, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,50
» *XXXII.* — Desbaterile Academiei în 1909—1910 . . . . . 5.—
» *XXXII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 14.—
Ştiri despre veacul al XVIII-lea în ţerile noastre după corespondenţe diplomatice străine. I, 1700—1750, de *N. Iorga* . . . . . —,50
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţia rusească dela 1806—1812. III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de *Radu Rosetti* 1,60
— IV. Amănunte asupra Ţerii-Româneşti dela 1808 la 1812, de *Radu Rosetti* . . . . . 2,—
Despre elementele cronologice în documentele româneşti, de *N. Docan.* 1,20
Partidele politice în Revoluţia din 1848 în Principatele Române, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,50
Studii privitoare la numismatica Ţerii-Româneşti. I. Bibliografie şi documente, de *N. Docan* . . . . . —,60
Ştiri despre veacul al XVIII-lea în ţerile noastre după corespondenţe diplomatice străine. II, 1750—1812, de *N. Iorga* . . . . —,80
Conflictul dintre guvernul Moldovei şi mânăstirea Neamţului. I. Inainte de 1 Iunie 1858, de *Radu Rosetti.* 1,60
Marele spătar Ilie Ţifescu şi omorîrea lui Miron şi Velişco Costin, de *I. Tanoviceanu* . . . . . —,50
Luptele dela Ogretin şi Teişani din zilele de 13 şi 14 Septemvrie 1602 (7111), de *General P. V. Năsturel* . . . . . —,50
Conflictul dintre guvernul Moldovei şi mânăstirea Neamţului. II. După 1 Iunie 1859, de *Radu Rosetti* 1,50
Din amintirea unui boier Moldovean din jumătatea întâi a veacului XIX, Dimitrie Ghiţescu, 1814—1878, de *A. D. Xenopol* . . —,70
«Doamna lui Ieremia Vodă», de *N. Iorga* . . . . . 1.—
Sociologia şi socialismul, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,20
Despre metoda în ştiinţe şi în istorie, de *A. D. Xenopol* . . . . —,20
Ţara Severinului sau Oltenia, de *Dr. At. M. Marienescu* . . . . . —,50
» *XXXIII.*—Desbaterile Academiei în 1910—1911 . . . . . 4.—
» *XXXIII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 12.—
Francisc Rákóczy al II-lea, învietorul conştiinţei naţionale ungureşti şi Românii, de *N. Iorga* . . . . . —,40
Un călător italian în Turcia şi Moldova în timpul războiului cu Polonia, de *N. Iorga* . . . . . —,30
Două documente privitoare la revolta boierilor din ţara Făgăraşului în favoarea lui Mihnea Vodă numit cel Rău, 1508—1510, de *Ioan Puşcariu* . . . . . —,20
Carol al XII-lea, Petru cel Mare şi ţerile noastre, de *N. Iorga* . 1.—
Câtevă note despre cronicele şi tradiţia noastră istorică, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene. Luarea Basarabiei şi Moruzeştii de *N. Iorga* . . . . . —,40

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

O HARTĂ A ȚERII-ROMÂNEȘTI DIN C. 1780
ȘI UN GEOGRAF DOBROGEAN

DE

N. IORGA
Membru al Academiei Române.

Ședința dela 7 Fevruarie 1914.

Imi aduc aminte să fi cetit într'o broșură din veacul al XVIII-lea privitoare la Turcia europeană, broșură ce se păstrează în Biblioteca Regală din Berlin, că, în acel veac, Guvernul otoman, voind să aibă o hartă exactă a Principatelor, a cerut-o dela Domnii noștri și că aceștia, luând dela proprietari hărți de ale moșiilor — cari erau multe și, în general, destul de bune, — a căutat să le potrivească între ele așà încât să dea înfățișarea țerii întregi, dar că nu s'a putut ajunge la nici un capăt, autorii hotărniciilor lucrând după alte sisteme.

Povestea e frumoasă, dar nu e și adevărată. Pe acel timp există o cartografie românească, deși mai puțin precisă și bogată, de sigur, decât aceea pe care ne-au dat-o Rușii, prin ciudata carte a lui de Baur, și Austriecii prin multele și însemnatele lucrări pe cari le-a descris de curând, cu note critice, d-l N. Docan, în aceste *Anale*.

Incepătorul în această privință a fost Constantin Stolnicul Cantacuzino, care nu în zadar cereà din Apus Atlasul lui Blau, dădeà indicații geografice unui Marsigli, autorul operei, mari pentru vremea ei, care e *Danubius panonico-mysicus*, și încheià o scrisoare de lămuriri către acesta prin cuvintele următoare: «Uneori, privind hărțile acestor provincii, nu-mi place că văd ce mare osteneală și cheltueală s'au făcut cu ele, și apoi sunt totuș greșeli destul de mari, și în așezarea locurilor, și în râuri și orașe, și, ceeace e și mai rău, în nume. Nu mai vorbesc de alte provincii și țeri. Doamne sfinte, ce greșeli vor mai fi făcute!»

www.dacoromanica.ro

La data acestei corespondențe, 4 Martie 1694, Constantin însuș (1) nu încercase a înlătură lipsa de care se plânge. Va fi fost de sigur îndemnat de Marsigli ori și de alții — între cari am numărà și pe Hrisant de Ierusalim, Patriarhul, care aveà interes, cum se vede și din biblioteca lui, pentru studiile de matematică și geografie —, și astfel el trimese la Padova, pentru publicare, o hartă întinsă a Țerii-Românești, cu bogata și sigura nomenclatură în grecește.

O pomenește Del Chiaro, care extrase după dânsa harta, mai puțin întinsă și cu numirile italiene, pe care o dădù pe lângă opera sa «Rivoluzioni della Valacchia». Am cercetat cândvà la Padova în ce privește originalul însuș, și mi s'a spus că lipsește orice indicație a tipăririi unei asemenea hărți.

Dimitrie Cantemir nu cunoșteà de sigur această lucrare de merit, când împodobià «Descrierea Moldovei» pentru Academia din Berlin cu o grosolană încercare, stricată încă și mai mult de gravor, care făcù din Podul Lipcanilor «Podul Sipcanilor», din Pomârla «Pomaria», din Plopeni «Plopem», din Hârlău Corovia (dar e și «Harlev»), din Puțeni «Paceni», din Adam «Adani», fără a pomeni o sumă de nume absolut neidentificabile («Szolclana, «Russid» — Huși? —, «Ovidia»; Maŝngii — *sic!* — e Malitinții!).

Apoi, o bucată de vreme, nu se mai lucrează nimic în acest sens. Sulzer nu știe de vreo hartă localnică. Dar pe urmă avem foarte însemnata operă a lui Rigas, poetul «Marsiliezei» elenice, iar, înainte de aceasta, logofăt la București, îndemnat, se vede, de persoana Domnului căruia i se dedică, acel Alexandru Callimachi, despre care știm din călătoria abatelui Boscovich (2) că, împreună cu fratele său Grigore, el se îndeletnicià, ca tânăr beizadeà, cu studii geografice și astronomice.

Nu cunoșteam altă lucrare indigenă din acest timp, când mi s'a comunicat o întinsă hartă a Țerii-Românești până la munți în sus, iar, la Vest, până dincolo de Glavacioc și Câlnișteș, având și Bulgaria până mai jos de Varna, Dobrogea toată și partea de deasupra Gurilor Dunării și a țărmului nordic al Mării Negre până dincolo de

(1) «Qualche volta, mirando la mappa di queste provincie, mi dispiace che vedo essere di gran fatica e spese, e di errori non piccoli, sì ne i siti, come ne'fiumi e città, e, quel che è peggio, nei nomi. Taccio dell'altre provincie e regni. *O Deus bone*, quanti errori sarano!» *Opere*, ed. Iorga, București 1901, p. 50. Pentru atlaz, v. aceste *Anale*, XXI, p. 67.

(2) Și în *Uricariul*, XX, p. 299: «due globi, celeste e terrestre». V. și p. 300 și urm. Harta e reprodusă, în bucăți, și în ale mele *Documente Callimachi*, II.

www.dacoromanica.ro

Μουρταζὰ-Λιμάν, de golful Murtezà, și de localitatea Burnas, lăsând să se întrevadă la N.E. un colț din limanul dela vărsarea Nistrului, cu însemnarea: Oxia, Akkerman (Cetatea-Albă).

II.

Harta e semănată de monete elenice, foarte bine executate, cu explicații ale semnificației lor, cu fixarea localităților (cunoscuta monetă a Istriei, cu cele două măști și paserea pe ramuri, are legenda: Παλιῤῥοίας σημεῖον τοῦ Καρακαρμᾶν: πτηνὸν ἁρπάζον μεσίνι, τὸ ἁλιευτικὸν), cu adaus de lămuriri subsidiare (la Esculap — monetă din Cos — se spune că e «părintele medicilor»; la Hercule că «e cel dintâiu care, cu Leontes și Rhopalos, a întemeiat Constanța», τῆς Κωστάντζας). Deasupra este și o cronologie a Impăraților romani.

Erà evident că lucrarea trebuià pusă în legătură cu o scriere arheologică. Suntem însă lămuriți pe deplin când subt topografia orașului Delphi, încastrată la dreapta jos, se cetește: Τὰ περὶ τοὺς Δελφοὺς διὰ τὸν Νέον Ἀνάχαρσιν. E deci vorba de harta explicativă pentru traducerea în grecește a cunoscutului roman arheologic de educație, *Jeune Anarcharsis* al abatelui Barthélemy. Știam că ea s'a făcut la 1819 de Chrisoverghi Curopalatul, că s'a tipărit la Viena și că dedicația e *către Domnul de atunci al Moldovei, Mihaiu Suțu* (1). Dar d-l O. Lugoșianu m'a lămurit că e vorba numai de planșa 12 din albumul intitulat:

Χάρτα τῆς Ἑλλάδος, ἐν ᾗ περιέχονται αἱ νῆσοι αὐτῆς καὶ μέρος τῶν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν πολυαριθμῶν ἀποικιῶν αὐτῆς; περιοριζομένων ἀπ' ἀνατολῶν, διὰ τῶν Μύρων τῆς Λυκίας μέχρι τοῦ Ἀργαντονίου ὄρους τῆς Βυθινίας ἀπ' ἄρκτου, διὰ τοῦ Ἀκκερμανίου, τῶν Καρπαθίων ὀρῶν καὶ Δουνάβεως καὶ Σάββα, τῶν ποταμῶν, ἀπὸ δυσμῶν διὰ τοῦ Οὔννα καὶ τοῦ Ἰωνίου πελάγους, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας διὰ τοῦ λιβυκοῦ τὰ πλείω, μὲ τὰς παλαιὰς καὶ νέας ὀνομασίας, πρὸς δὲ 9 ἐπιπεδογραφίαι τινων περιφήμων πόλεων καὶ τόπων αὐτῆς, συντεινουσαι εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ Νέου Ἀναχάρσιδος, μία χρονολογία τῶν βασιλέων καὶ μεγάλων ἀνθρώπων αὐτῆς, 160 τύποι ἑλληνικῶν νομισμάτων ἐρανισθέντων ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου τῆς Ἀουστρίας πρὸς ἁμυδρὰν ἰδέαν τῆς ἀρχαιολογίας, ἓν σῶμα εἰς 12 τμήματα, νῦν πρῶτον ἐκδοθεῖσα παρὰ τοῦ Ῥῆγα Βελεστινλή, Θετταλοῦ, χάριν τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων, 1797. Ἐχαράχθη παρὰ τοῦ Φρανσουᾶ Μῆλλερ, ἐν Βιέν[ᾳ].

(1) V. și *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, II, p. 53, nota 3.

www.dacoromanica.ro

Traducătorul romanului arheologic de educație nu era însă Rigas singur, ci și Gheorghe Vendeti și un Nikolides și, mai ales, — afară de volumul IV —, un «Gheorghe Sakellarios, crescut la Viena, unde încă din 1797 făcuse să se tipărească o Arheologie grecească și volumul I din traducția sa a «Tânărului Anacharsis»» (1).

E o vastă lucrare de geografie, care cuprinde aproape toată Peninsula Balcanică (la Veleștin se dă harta arheologică), cu o planșă specială înfățișând Constantinopolea.

O altă planșă ne dă Vestul Țerii-Românești. E acelaș planul, firește, ca și în cea dintâi. Alcătuitorul a știut perfect românește, cum se vede din inscripții ca: Πλάγιου Μούντελουϊ δὲ σοῦς, Βουλκάνουλουι, πλ. Νοβάτζιλορ, πλ. Λόβιστη. Și aici sunt însemnări explicative: despre podul dela Celeiu (στύλοι ξυλίνης γεφύρας ἀπολελιθωμένοι, φαινόμενοι ὀλιγοστεύντος τοῦ νεροῦ) («stâlpi ai unui pod de lemn împietriți, cari se văd când scade apa»), despre Cetățuia de lângă Râmnicu-Vâlcii, care aceea ar fi Sarmisagetuza (Τζιατατζώγιας Σαρμιζαιγεθούσα, Βασιλεύουσα Δακίας), despre Sișlov, unde se vede data de 1791, a tratatului, între săbii, precum, la Chiuciuc-Cainargi, mențiunea păcii și iatagane cu data de 1774.

Cu cea mai mare sârguință se dau insulele Dunării, munții și dealurile, hotarele județelor, drumurile, pădurile, vadurile și podurile; se înseamnă și canalul dintre Argeș și Dâmbovița al lui Alexandru Ipsilanti: κανάλι τοῦ Ἀλεξάνδρου-Βόδα Ὑψηλάντη. Găsim vadurile și podurile, notația mânăstirilor, a câmpurilor de luptă, cu data, ca la Mărtinești, unde e sabia încrucișată cu iataganul și data de 1789, Septemvrie 11. Se adaugă ici și colo curioase explicații, ca aceea că la Cernavoda s'a născut cunoscutul dascăl neo-grec Iosif Moesiodax (Τζέρνα-Βόδα, πατρὶς Ἰωσήπου Μοισιοδάκος).

III.

Mesiodacul a fost, cum ne arată Sulzer, dascălul copiilor lui Alexandru Vodă Ipsilanti, acel «părinte Iosif, care pe vremea mea învață pe fiii Domnului muntean limba grecească» (2). Director la școala grecească din București încă dela 1765 (3), el dădù la lu-

(1) Boppe, *L'Albanie et Napoléon I*, Paris 1913, pp. 164—5.

(2) *Geschichte des transalpinischen Daciens*, III, p. 11: «ein gewisser P. Joseph, der meiner Zeit die Söhne des walachischen Fürsten in der griechischen Sprache unterrichtete, ein Werk von seiner Hand in Wien auflegen lässt».

(3) Erbiceanu, *Cronicarii greci*, p. XXVII.

www.dacoromanica.ro

mină în Viena, încă dela 1781, o «Teorie a geografiei», închinată lui Grigore Vodă Ghica și lui Alexandru Ipsilanti, din «Dacia», tocmai acel Domn a cărui operă, canalul dintre Argeș și Dâmbovița, se pomenește anume în harta noastră.

A fost Rigas elevul învățatului călugăr? Am dat aiurea biografia istețului tânăr (n. 1757), de origine poate aromână, care, plecând din Veleștinul său, vechea Pherai, unde tatăl i-ar fi fost omorît de Turci, urmă la București, *subt Moesiodax chiar*, studiile începute în orașul său de naștere, la ucenici de-ai lui Evghenie Bulgaris, precum și la Zagora și la învățatul cunoscător de limbi orientale Dimitrie Cantargi (Καντάρτζης), din Constantinopol. Mavrogheni era atunci Domn, și străinul află un loc de secretar, de grămătic pe lângă Grigore Brâncoveanu, după ce ar fi tălmăcit și pentru consulul francez, trecù la Craiova, unde se zice că ar fi avut legături cu Pazvantoglu, care nu se gândià încă la măriri. In acest timp el face cunoștința unui Serdar Christodulo Kirlian, care-l iea ca intim al său, cu 120 de lei pe lună, la Viena, în Maiu 1790, pentru a-l izgoni apoi fără plată la Ianuarie din anul următor, când bietul om începù pentru aceasta un proces, care ținù cinci ani, fără vreun folos. Stând în mijlocul conaționalilor vienezi, el tipări o traducere din «Școala amanților delicați», un «Tripod» (Τρίπους), precum și, se pare, altele din Metastasio și Marmontel. Am înaintea mea cartea sa de Fizică (Φυσικῆς ἀπάνθισμα, διὰ τοὺς ἀγχίνους καὶ φιλομαθεῖς Ἕλληνας ἐκ τῆς γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς διαλέκτου ἐρρανισθὲν παρὰ τοῦ Ῥῆγα Βελεστινλῆ Θετταλοῦ), din germană și franceză, publicată acolo, cu cheltueala «cuivà», «pentru folosul consângenilor»: prefața laudă peste măsură pe Kirlianos, ajuns baron de Langenfeld, în care vede un luptător «pentru trezirea neamului Grecilor, foarte luminat odinioară». Dela aceste ideale se depărtase puțin când, tot în 1791, aveà să răspundă înaintea dicasteriului Mitropoliei pentru păcatul desfrâului săvârșit în paguba «Bălașei, fata răposatului Nițul și a răposatei Stanii din Craiova», slujnicuță la mama poetului și viitorului martir al cauzei libertății (1).

S'ar crede că acest bun cunoscător al țerii, acest slujbaș domnesc, acest autor de lucrări felurite puteà să facă și hărți ca acestea.

(1) *Literatură și artă română*, V, p. 28 și urm. Cf. Σύντομος βιογραφία τοῦ ἀοιδίμου Ῥῆγα Φεραίου τοῦ Θετταλοῦ, Atena 1860; Spiridon P. Lampros, Ἀποκαλύψεις περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ῥῆγα, Atena, pp. 105-6 (datoresc comunicarea cărții d-lui D. Russo, care mi-a semnalat și comunicat și vol. III din Δελτίον, cu scrisorile lui Rigas).

www.dacoromanica.ro

Un argument hotărîtor înlătură această părere.

Harta Moldovei și aceasta a Țerii-Românești, amândouă din același an, tipărite în același loc, au o parte comună: Gurile Dunării, lacurile Bugeacului, satele vecine. Ei bine, *acest teritoriu se înfățișează cu totul altfel în cele două lucrări.*

O singură explicație se poate: *Rigas a reprodus, cel mult ca desemnator și caligraf, modelele puse înaintea lui de Domnii celor două țeri și datorite unor anonimi din Principate.*

Harta Țerii-Românești pare să plece — notița dela Cernavoda ne indică aceasta — dela *Iosif Moesiodax însuș*, care, acesta, erà un geograf.

Adăugim că întărirea știrii că Iosif s'a născut la Cernavoda îl scoate din rândul dascălilor de sânge grecesc. Își ziceà «Moesiodac», în sensul de *Dobrogean*, originar din Dacia mesică, — poate Bulgar, dar, deoarece, de mult încă, asupra Cernavodei se revărsase populația românească a Orașului de Floci, a vechiului «târg de lână» din Bărăgan — numele Bărăganului este și el în hartă —, care erà curat românească la începutul veacului al XVII-lea, e mai curând Român.

Un interesant fapt nou în ce privește elementul românesc de pe malul drept al Dunării și valoarea lui culturală (1).

---

(1) Cf. mărturia lui, în Δελτίον, *l. c.*, p. 654: «dasz er auch Karten über die Moldau und Wallachey, wozu ihn die dortigen Fürsten Ypsilandi und Kalimachi mit Geld unterstützet hätten, verfertiget und dieselben durch Müller habe stechen und durch Nitsch abdrücken lassen». Mai declară «dass er hier bloss seine Geldspeculation zum Grunde geleget habe» *(ibid.)*.

(2) Ne pare rău că, neavând la îndemână cartea lui Zavira, Νέα Ἑλλάς, Atena 1782, nu putem întrebuința dialogul privitor la Academia ieșeană al lui Iosif.

www.dacoromanica.ro

Note.

Un certain Riga Velestinly, ayant représenté requête à Son Altesse Sérénissime le prince régnant de Vallachie, réclame qu'ayant servir *(sic)* le Serdar Christodule Kirlian, en qualité de son comis pendant huit mois, moyennant cent vingt piastres des appointements par mois, et n'ayant pas reçu ces gages à cause que ce dit Serdar Christodulo pretendoit de prendre ses depenses, dans la liste desquels les appointements du dit Riga étoient compris, sur le pays de Vallachie, il demande, actuellement que le dit Serdar a reçu tout ce qu'il pretendoit à recevoir du pays, de lui faire payer ses appointements, comme il les a enregistré dans le protocolle de la commission des recherches et comme il y a tant des temoins qui attestent que le dit Serdar a fait passer dans le protocolle les gages du Riga, mais que il ne les lui a payé.

Ainsi Son Altesse Sérénissime le prince régnant de Vallachie réclame à l'Agence Impériale Royale les droits du dit Riga, qu'elle veuille bien lui procurer l'argent qu'il a à recevoir par ce dit Serdar Christodule. Sur quoi Son Altesse Sérénissime s'attend à la reponse satisfaisante et ne doute point que l'Agence voudra bien se charger à procurer les appointements de cet homme, comme il est juste.

A Bucharest, ce 14 octobre 1791.

Par ordre de son Altesse Sérénissime.

Panajataki Codrika,
Secretaire.

Protestation.

Le soussigné notifie à la Roialle Agence d'Allemagne residante a Boucourest qu'au mois de mai 1790 Serdar Christodul Kirlian, venant chez moi, m'a invité d'aller avec lui à Vienne pour cent vingt piastres par mois, d'être son homme d'affaires. Je l'ai suivi, me contentant de sa proposition, et j'ai resté auprès de lui depuis la première juin de la même année jusqu'à la fin de janvier 1791; lorsque je demandois mes gages, il me repondoit que, quand il aura l'argent, pour qui étoit en procès, d'abord il me donnera avec des remercimens, car il n'avoit pas d'autres endrois, et pour ce repos et ma sureté il avoit inscrit mes huit mois à ses depenses au protocolle de la commission, par la main de Monsieur Gaoudi, comme payés, mais non, car il n'avoit pas le sous. Enfin, il est parti de Boucourest sans être payé, et par consequence moi aussi; mais, lorsque les trouppes allemandes partirent d'ici, j'ignorois (étant absent à ma terre) le payement de son argent, que se fit.

A present je reclame mes gages de huit mois, qui sont une somme de 960 piastres, et je suis de l'Agence très-humble serviteur.

Rigas Vellestinlis.

Boucarest, le 22 mars, v. s., 1792.

www.dacoromanica.ro

Răspunsul Generalului Mitrowski.

Das unter den 3-ten May des Jahres anhero gediehene Gesuch des Herren Rigaj ist man bemüssiget zurück zu schicken, weillen ihr Herr Baron von Langenfeld, als sein Schuldner, weder unter die militär Gerichtsbarkeit gehöret, noch dessen Aufenthalt hier bekannt ist. Die k. Hofagentie wolle demnach dem Herrn Rigaj davon mit dem Beisatz verständigen, wenn der Herr Baron von Langenfeld in Wienn seyn solte, muste solcher aldorten bey denen königlichen Landrechten der Zahlung selber belanget werden.

(Hermannstadt, 11 Mai 1792.)—*Mitrowsky.*

Zapisul de împăcare între Bălașa, fata răposatului Nițu din Craiova, și grămăticul Riga.

Adică eu, Bălașa, fata răposatului Nițul și a răposatei Stanii din Craiova, adeverez cu acest credincios zapis al mieu într'aciastă condică a sfintei Mitropolii, precum să se știe că, viind eu aici în București și, căutând stăpân, m'au dus jupâneasa Iana la casa dumnealui grămăticului Riga; și văzându-mă streină, m'au priimit slujnică, așăzându-mă ca să slujăsc măicăi dumnealui la cele ce va porunci; și peste trei zile, întâmplându-să de au căzut în păcatu înpreunării trupești cu mine, m'au stricat; și, dând jalbă la Măriia Sa Vodă, am fost orânduiți la Preasfințitul părintele Mitropolit. Și, eșind de față amândoao părțile înaintea Preasfinți[tului] la judecată, au tăgăduit numitul că nu iaste vinovat, la care au dat și ponturi în scris, că va putea face jurământ în biserică că nu m'au stricat. Și, socotindu-mă și eu, ca o streină, că poate să va face vătămare de suflet ori la o parte, ori la alta, am căzut la pace și, nesilită de nimenea, am priimit de mi-au dat numitul grămătic taleri 20, adică doaozeci în mâna mea, pe care i-am și luat. Deci de acum înainte, fiindcă din bună voia mea, ca să nu mai umblu prin judecăți, am primit aciastă pace, să aibă numitul de către nime (= mine) bună pace, ne mai supărându-l nici într'o vreame de nimic. Iar, de care cumva peste acest zapis al mieu mă voiu mai sculà ca să mai cer ori bani ori altceva dela numitul, la orice judecată voiu merge, să nu fiu priimită, ci izgonită afară. Și, pentru mai adevărată credință, mi-am iscălit numele și mi-am pus și degetul.

Eu Bălașa fata adeverez. — 1791, Octomvrie 2.

De față fiind și noi, am întrebat-o, și singură au răspuns că de bună voe au priimit acești taleri 20 însăș numita Bălașa.

Popa Stoica, schevofilax, mărturisesc. Popa Theodosie protodiacon, mărturisesc.

Și am scris cu zisa și voia numitei, și martor: Gheorghie Logofătul.

(*Literatură și artă română, l. c.;* Bibl. Ac. Rom., ms. 640, fol. 30 Vo.)

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro